

arkivrapport

Fornlämning 231:1, Slottsvakten 3 & Väster 1:1, Nyköpings socken & kommun, Södermanlands län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning.

Patrik Gustafsson Gillbrand

Sammanfattning

Sörmlands Arkeologi AB har under perioden 2018-08-23 – 2018-11-06 utfört en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning inom fornlämning 231:1 (stadslager), fastigheterna Slottsvakten 3 och Väster 1:1, Nyköpings socken och kommun, Södermanlands län. Undersökningen genomfördes med anledning av att Nyköpings kommun planerar att sanera föroreningar inom ovan rubricerade område.

Totalt övervakades 19 provgropar/schakt. I fyra provgropar (PG 12, 13, 16 & 18) påträffades lämningar. I PG 12 utgjordes de av en kullerstensbelagd yta från det sena 1800-talet. Under stenläggningen fanns lager med träflis och stockar med en oklar datering, men som bör vara äldre än 1800-tal utifrån fyndmaterialets sammansättning. I PG 13 framkom delar av en bebyggelse lämning i form av en stensyll samt en kullerstenbelagd yta. Läget överensstämmer med den kända platsen för en tvättstuga, troligen uppförd vid mitten av 1800-talet. Fyndmaterialet antyder dock att den kan ha föregåtts av en tidigare byggnad. I PG 16 framkom ett stensatt avlopp från 1800-talet samt delar av en tegelmur, som utifrån dess karaktär och stratigrafiska läge bör vara äldre än avloppsanläggningen. I PG 18 framkom flera på varandra följande raseringslager med oklar datering. I övriga schakt (PG 1-11, 14-15, 17 & 19) framkom inget av antikvariskt intresse alternativt lämningar yngre än år 1850. Inga fynd samlades in.

Inledning

I enlighet med länsstyrelsens beslut (1st dnr 431-5186-2018) har Sörmlands Arkeologi AB utfört en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning inom fornlämning 231:1 (stadslager), fastigheterna Slottsvakten 3 och Väster 1:1, Nyköpings socken och kommun, Södermanlands län (bilaga 1-3). Fältarbetet genomfördes under perioden 2018-08-23 – 2018-11-06. Projektledare samt fält- och rapportansvarig var Patrik Gustafsson Gillbrand, arkeolog vid Sörmlands Arkeologi AB.

Den arkeologiska undersökningen genomfördes med anledning av att Nyköpings kommun planerar att sanera föroreningar inom ovan rubricerade område. Första steget i saneringsarbetet var att gräva provgropar för provtagning som skall fungera som underlag inför det fortsatta saneringsarbetet. Arbetsföretaget innebär markgrepp i fornlämning Nyköping 231:1, som består av stadslager från Nyköpings stad med fynd, kulturlager och bebyggelse lämningar från medeltid till modern tid.

Länsstyrelsen i Södermanlands län fattade därför, med stöd av 2 kap 13§ i Kulturmiljölagen (1988:950), beslut om en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning i samband med markgreppen. Ansvarig för kostnaden var Nyköpings kommun.

Undersökningsområdet var beläget direkt nord och nordöst om Nyköpingshus på den östra halvan av ett mindre höjddparti vid Nyköpingsåns västra strandbrink, mellan 1 och 6 meter över havet. Den aktuella ytan var cirka 5960 m² stor och inom området fanns en vinkelbyggnad, konsthallen, med en intilliggande parkliknande miljö. Ursprungligen uppfördes byggnaden som Nyköpings gasverk år 1861 (nedan). Mellan konsthallen och ån fanns en asfalterad parkering samt gräsmattor närmast Fiskbron.

Området ligger inom den sydvästra delen av Nyköpings äldre stadskärna (fornlämning Nyköping 231:1) och intill Nyköpingshus (fornlämning Nyköping 64:1). Från 1600-talets mitt och fram till gasverkets uppförande verkar området direkt väster om Nyköpingshus ha utgjorts av hagar och täppor tillhöriga slottet (LMS akt nr C57-1:1 & Rivell i Sundler 1735-1739, utg. 1967).

Bebyggelsen i det aktuella kvarteret dominerades under det sena 1800-talet och in det tidiga 1900-talet av två skilda verksamheter. I den nordöstra delen uppfördes ett gasverk år 1861. Verket försörjde bland annat stadens gatlykter. Verksamheten bedrevs fram till år 1910, då en ny anläggning uppfördes inom Kungshagen Tegelbruk AB's ägor nära hamnen (Nyköpings stadsfullmäktige 100 år. 1963, s. 114ff). För att framställa gas behövdes koks, vilket är den fasta återstoden efter torrdestillering av stenkol. Vid destilleringen avgår de flyktiga beståndsdelarna, i form av kolväten, koldioxid och vätgas som användes som bränsle (Wikipedia 2018-10-19). I tomtens södra ände fanns ett kolhus som hörde till gasverksamheten. Byggnaden fungerade från mitten av 1900-talet fram till år 2008 som Sörmlands museums utställningslokal, den så kallade konsthallen.

I Slottsvaktens sydöstra del lät stadsfullmäktige år 1885 iordningställa ett epidemisjukhus. En större träbyggnad benämnd Liljas gård (Norén 2010, s. 50), som tidigare stått strax väster om stadsbron på Västra Storgatan, flyttades till platsen. Byggnaden kompletterades år 1903 med ytterligare ett hus, sedermera kallat Slottsskolan. År 1919 tog landstinget över ansvaret för epidemisjukvården och Slottsskolan kom då att användas som provisorisk skollokal, medan träbyggnaden fungerade som nödbostäder under en period (Nyköpings stadsfullmäktige 100 år. 1963, s. 128f). Utöver en byggnad som i kartmaterialet benämns Enkehuset och ett tvätthus invid Fiskbron, finns ingen bebyggelse utritad i det tidiga 1800-talets kartmaterial (LM akt nr 04-nys-55 & 04-nys-64). Tvätthuset finns emellertid utmarkerad på Ljungrens Atlas från år 1857 (LMA akt Lj-130). Änkehuset har försvunnit på 1888 års karta, medan tvätthuset revs någon gång mellan 1888 och 1931 (SMA 1888 & 1931). I Kungsgatans östra del, där den möter Slottsgatan fanns det tidigare ett pumphus, där stadens befolkning hämtade dricksvatten.

Inom och i anslutning till Slottsvakten har det tidigare genomförts många arkeologiska undersökningar, dock i varierande omfattning och intensitet, mellan åren 1985 och 2012 (bilaga 4 samt Gustafsson 2008, 2012 & 2013, Norberg 2004, 2010 & 2012, Nordeman 1985, Pettersson 2006 & 2007). I huvudsak har de arkeologiska insatserna utgjorts av kontroller av borrhölar samt provschakt i samband med olika miljöprovtagningar. Resultaten har i flera fall varit magra, men i samband med en förundersökning inom Slottsvaktens sydvästra delar år 2011 påträffades föremål och kulturlager från 1100-1400-tal (Norberg 2012). År 2012 genomfördes en arkeologisk övervakning av miljöprovtagningschakt inom den västra delen av Slottsvakten 1. Vid undersökningen framkom lämningar i form av en byggnad samt kulturlager som kunde dateras till tiden före reformationen genom påträffade fynd (Gustafsson 2012). Senare samma år kom ytan att undersökas till sin helhet. Lämningarna utgjordes av två byggnader, kulturlager, en väg, en kalksläckningsgrop och anläggningar daterade till perioden 1100-1400-tal. Bland föremålen som påträffades kan man bland annat lyfta fram rustningsdetaljer och armborstspetsar. Därefter upphörde aktiviteterna inom ytan och övergick till att bli slottets täppor (Gustafsson 2013).

Syfte & målsättning

Det huvudsakliga syftet med den arkeologiska undersökningen var att löpande undersöka och dokumentera de delar av fornlämningen som berördes samt att tillvarata fynd.

Genomförande

Totalt övervakades 19 schakt/provgropar (PG 1-19) parallellt med provtagningsarbetet. Schakten var mellan 1x2-9x4,5 meter stora och mellan 0,7-5 meter djupa (bilaga 4 & 9). Schakten grävdes skiktvis med hjälp av grävmaskin utrustad med planskopa. Påträffade lämningar rensades fram för hand. Schakt och konstruktioner mättes in med handburen GPS och beskrevs i text. Ett representativt urval av översikter och detaljer samt schakt fotodokumenterades. Inga fynd samlades in.

Resultat

Lämningar och fynd framkom i undersökningsområdets östra delar. Övriga ytor befanns vara urschaktade och/eller utfyllda med massor i samband med att man uppförde gasverket i slutet av 1800-talet.

I PG 12 påträffades på cirka 2 meters djup en kullerstensläggning inom hela schaktets yta. I ett sandigt lager ovanpå stenläggningen påträffades enstaka skärvor av porslin av 1800-talskaraktär. Kullerstensläggningen kan anas på ett foto från år 1894 (bilaga 10, SMA M033976). Ytbeläggningen hör samman med att man vid den tiden hade fyllt igen ett tidigare bakvatten till Nyköpingsån som fanns på platsen. Vattenspegeln kallades *Återbäran* och kan ses på foto från år 1877 samt på en karta från år 1888 (bilaga 8 & 10, SMA). Namnet kommer av det baksug som här bildades av ån, vilket i sin tur medförde att diverse avfall och till och med drunknande människor hamnade här, det vill säga de blev återburna av ån (SMA, SLM R148-96-1). Under kullerstensläggningen fanns ett cirka 0,5 meter tjockt lager av sand, tegelkross och träflis samt enstaka stockar. Delar av tegelmaterialet var rundsvalat, det vill säga avsatt i vatten. I lagret påträffades även enstaka djurben, en täljd träplugg och en laggstav till en tunna, som dock inte verkade vara påverkade av vattnets rörelser. Träflislagret är emellertid svåraterat, men bör av fyndens karaktär vara äldre än 1800-talet.

I den sydöstra delen av PG 13 framkom på cirka 1 meters djup en rad av syllstenar som var cirka 0,3 meter stora (bilaga 7 & 10). Sydväst om stenraden påträffades en kullerstensläggning som var anlagd upp emot stensyllen. I raseringslagret som täckte bebyggelselämningen påträffades järnslag, enstaka djurben, glasbägare, porslin från tiden runt 1700/1800. Bebyggelselämningen sammanfaller med en byggnad som finns utmarkerad på en karta från år 1857 (bilaga 8, LMS Akt Lj-130). Senare, år 1888, benämns den som en tvättstuga. Den revs någon gång mellan åren 1888 och 1894 (SMA). Eftersom fyndmaterialet bland annat utgjordes av slag kan tvättstugan eventuellt ha haft en annan funktion i ett äldre skede, till exempel som smedja.

I PG 16 påträffades tre olika lager av asfalt åtskilda av utfyllnadslager som var mellan 0,2-0,5 meter tjocka. På cirka 1,2 meters djup framkom en kullerstensbeklädd yta i större delen av schaktet (bilaga 6 & 10). Därunder på cirka 1,4 meters djup påträffades en kraftig konstruktion av spräckta stenar som var 0,3-1 meter stora. Stenarna vilade på undergrunden som bestod av lera som var belägen på cirka 3 meters djup. Möjligen kan de ha ingått i en avloppskulvert. I östra schaktväggen kunde man se ett hålrum mellan stenarna samt att det luktade starkt av avlopp. I västra schaktväggen framkom en stock i botten av stenlagret. Stenkonstruktionens karaktär antyder att den förmodligen inte är äldre än 1800-tal. I schaktets norra ände, på cirka 2 meters djup, framkom en cirka 1 meter lång bevarad mur av tegel och kalkbruk. Det är oklart till vilken typ av konstruktion som muren ingått i, men strigrafiskt bör den vara äldre än den avloppskulverten.

I PG 18 på cirka 1,2 meters djup framkom flera olika raseringslager, som bestod av tegelkross och kalkbruk samt relativt rikligt med träkol ned till undergrunden, vilken framkom på cirka 2 meters djup (bilaga 7 & 10). Inga fynd påträffades, vilket gör det svårt att avgöra lagrens tillkomsttid. Inslaget av kalkbruk indikerar dock att de troligen är äldre än 1800-tal.

I övriga schakt (PG 1-11, 14-15, 17 & 19) framkom inget av antikvariskt intresse, det vill säga att påträffade lämningar var yngre än år 1850. Inga fynd samlades in.

Bilagor

- Bilaga 1. Utdrag ur Sverigekartan med undersökningens belägenhet markerad. Skala 1:1 000 000.
- Bilaga 2. Utdrag ur Terrängkartan med den aktuella miljön utmarkerad. Skala 1:50 000.
- Bilaga 3. Utdrag ur StadsGis för Nyköping med kvartersnamn och undersökningsområdet utmarkerade.
- Bilaga 4. Utdrag ur StadsGis för Nyköping med det övervakade schaktet i blått samt tidigare undersökningar inom fornlämning Nyköping 231:1 utmarkerade i rött.
- Bilaga 5. Plan med övervakade provgropar och tidigare undersökningar utmarkerade.
- Bilaga 6. Plan med provgroparna 12 och 16 med påträffade lämningar utmarkerade.
- Bilaga 7. Plan med provgroparna 13 och 18 med påträffade lämningar utmarkerade.
- Bilaga 8. Provgropar, undersökningsområde och fornlämningar utmarkerade på *Karta övfer Nyköping* från år 1888.
- Bilaga 9. Schaktbeskrivning.
- Bilaga 10. Fotodokumentation.

Referenser

FMIS. Informationssystemet om fornminnen, Riksantikvarieämbetet. Datauttag Södermanlands län (2016-02-20) (www.fmis.raa.se).

Gustafsson, Patrik. 2008. Etapp 1 av arkeologisk förundersökning (provbörning med skruvborr) i fornlämning Nyköping 231, stadslager inom kvarteret Slottsvakten 1-2 och Väster 1:1, Nikolai socken, Nyköpings stad, Nyköpings kommun, Södermanlands län. *Arkivrapport, KN-KUS08-157*. Sörmlands museum, Nyköping.

Gustafsson, Patrik. 2012. Förenklad rapport över arkeologisk förundersökning rörande fornlämning Nyköping 231:1, fastigheten Slottsvakten 1, 2, 3 & Väster 1:1 Nikolai socken, Nyköpings kommun i Södermanlands län. *Arkivrapport nr 2012:05A*. Sörmlands museum. Nyköping.

Gustafsson, Patrik. 2013. *Mellan staden och borgen*. Arkeologisk undersökning. Fornlämning Nyköping 231:1, Slottsvakten 1, Nikolai socken, Nyköpings kommun i Södermanlands län. *Arkeologiska meddelanden 2013:05*. Sörmlands museum. Nyköping.

Norberg, Lars. 2004. Slottsvakten. Nyköping 231:1, Nyköpings stad, Nikolai socken, Nyköpings kommun, Södermanlands län. *Arkivrapport KUS04 043*, Sörmlands museum. Nyköping.

Norberg, Lars 2010. Förenklad rapport rörande fornlämning Nyköping 231:1, Väster 1:1, Nyköpings socken & kommun, Södermanlands län. Arkeologisk förundersökning. *Arkivrapport KN-KUS10-239*, Sörmlands museum. Nyköping.

Norberg, Lars. 2012. *Slottsvakten*. Medeltid-Nyare tid. Arkeologisk förundersökning. Fornlämning Nyköping 231:1 Slottsvakten 1, Nikolai socken, Nyköpings kommun, Södermanlands län. *Arkeologiska meddelanden 2012:02*, Sörmlands museum, Nyköping.

Nordeman, Kjell. 1985. Arkivrapport, antikvarisk kontroll, kv Slottsvakten. *Dnr 3436/85*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

Norén, Håkan. 2010. *Nyköpings historia II. En stad växer fram*. Nyköpings hembygdsförening. Nyköping.

Nyköpings stadsfullmäktige etthundra år. En redogörelse för stadens borgerliga förvaltning under åren 1863-1962. Utgiven av Nyköpings drätselkammare 1963. Nyköping.

Pettersson, Björn. 2006. Brev till Länsstyrelsen, att Eva Fransson. KN-KUS06-206. Den geotekniska skruvbörningen bakom konsthallen, Slottsvakten 3, idag 17/5 2006. Sörmlands museum. Nyköping.

Pettersson, Björn. 2007. Provbörning med skruvborr i kvarteret Slottsvakten 2 och 3, Nikolai socken, Nyköpings kommun, Södermanlands län. *Arkivrapport, KN-KUS07-228*. Sörmlands museum, Nyköping.

Sundler, Johannes. 1967. *Nyköping 1735-1739. Sörmländska handlingar n:r 23*. Utgiven, översatt från latinet och kommenterad av Per Hansson. Nyköping. Arkiv

Terrängkartan, Geografiska Sverigedata (GSD). Kartförlaget, Gävle. 2013. Källa: Lantmäteriet.

Wikipedia. Läst 2018 10 19

Arkiv

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS), Arkivsök.

Akt nr C57-1:1. Stadsplanekarta. Förrättningsman obekant. Förrättningen 1665 (?), Lådakt.

Akt nr 04-nys-55. Ägoutbyte år 1859.

Akt nr 04-nys-64. Ägoutbyte daterat 1879-12-08.

Akt Lj-130. Ljungrens atlas 1857.

Sörmlands museums arkiv & bibliotek (SMA)

Karta öfver Nyköping. Upprättad år 1888 af Adolf Helander.

Stadsplanekarta över Nyköping. År 1931.

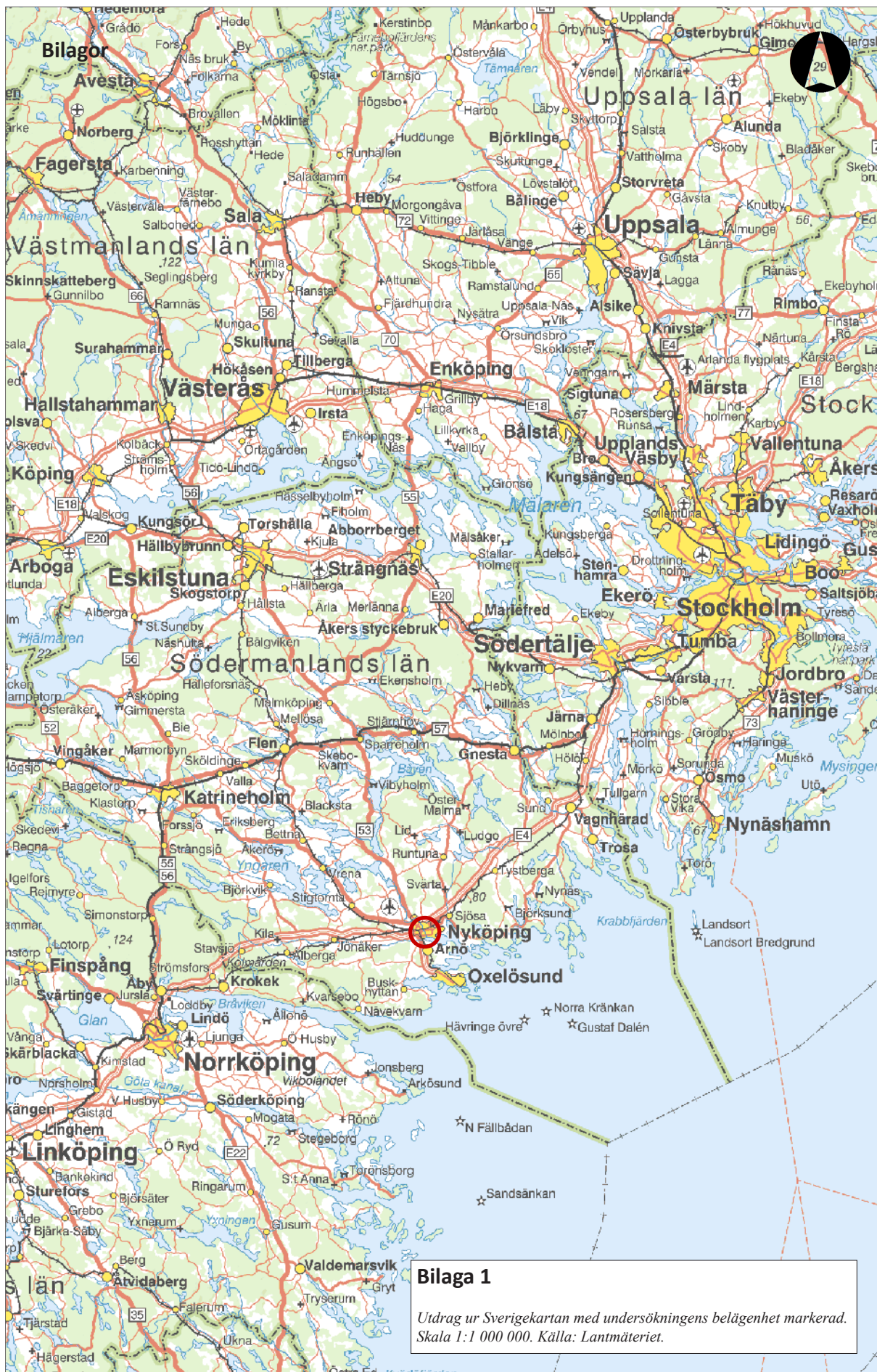
SR-GIS 2015, (StadsGis) upprättat av Björn Pettersson, Sörmlands Museum.
Foto SLM A17-237. Nyköpingshus. Fiskbron och tvätthuset till höger. Före 1894.
Foto SLM M033976. Försäljning av fisk vid Fiskbron, vid Nyköpingshus. 1894.
Foto SLM R148-96-1. Fiskbron eller Återbärsbron i Nyköping år 1877, före utfyllnaden av åkröken. Pumpen syns i mitten av bilden. 1877.

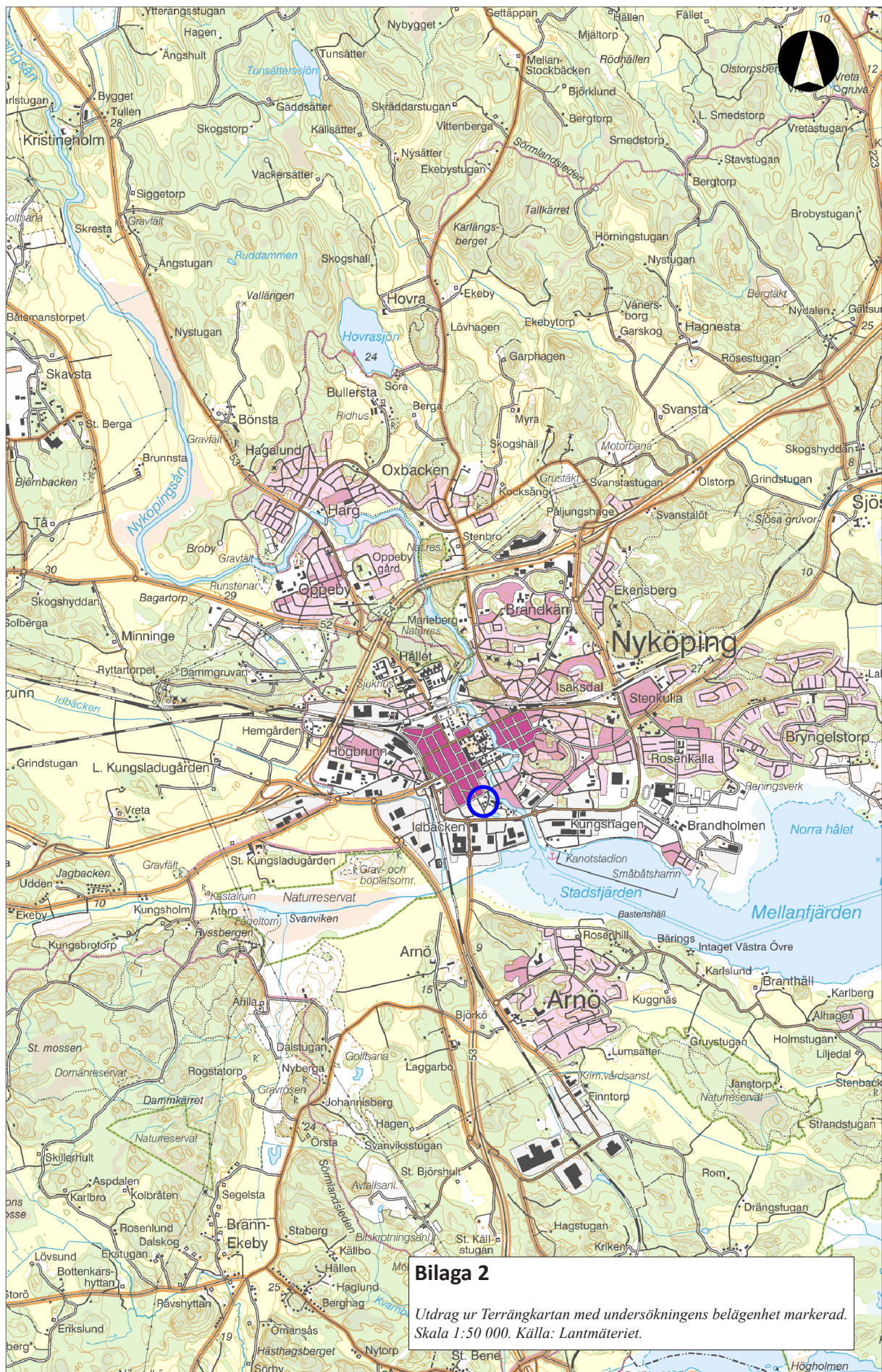
Administrativa uppgifter

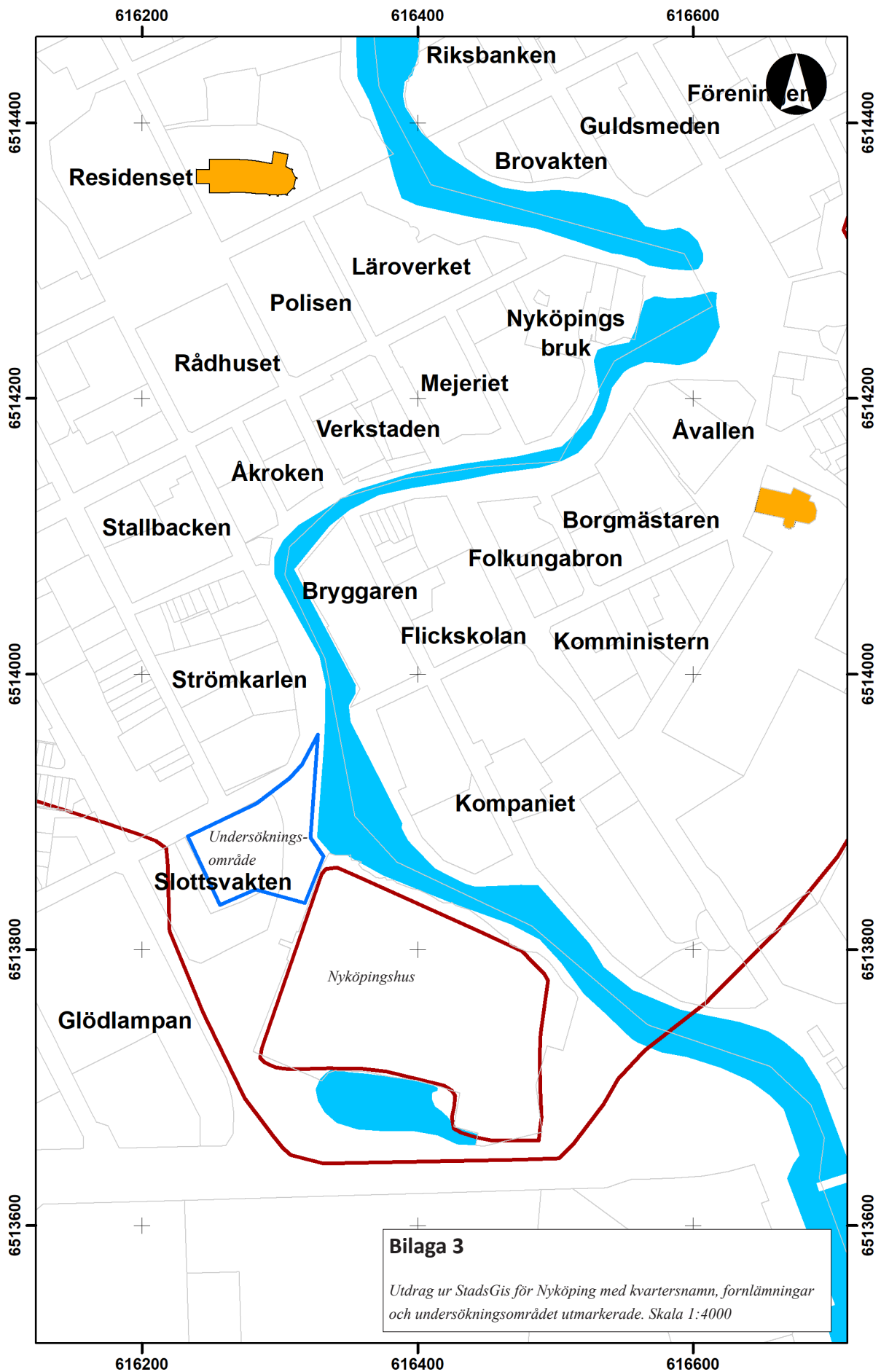
Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB:1818
Länsstyrelsens dnr: 431-5186-2018
Tid för undersökningen: 2018-08-23 – 2018-11-06
Personal: Patrik Gustafsson Gillbrand
Belägenhet: 9H 2d, Ekonomisk karta över Sverige. upprättad av Rikets allmänna kartverk.
N (x) 6513833 E (y) 616257
Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Höjdsystem: RH 2000
Undersökt yta: 5960 m², intensivt 183 m²

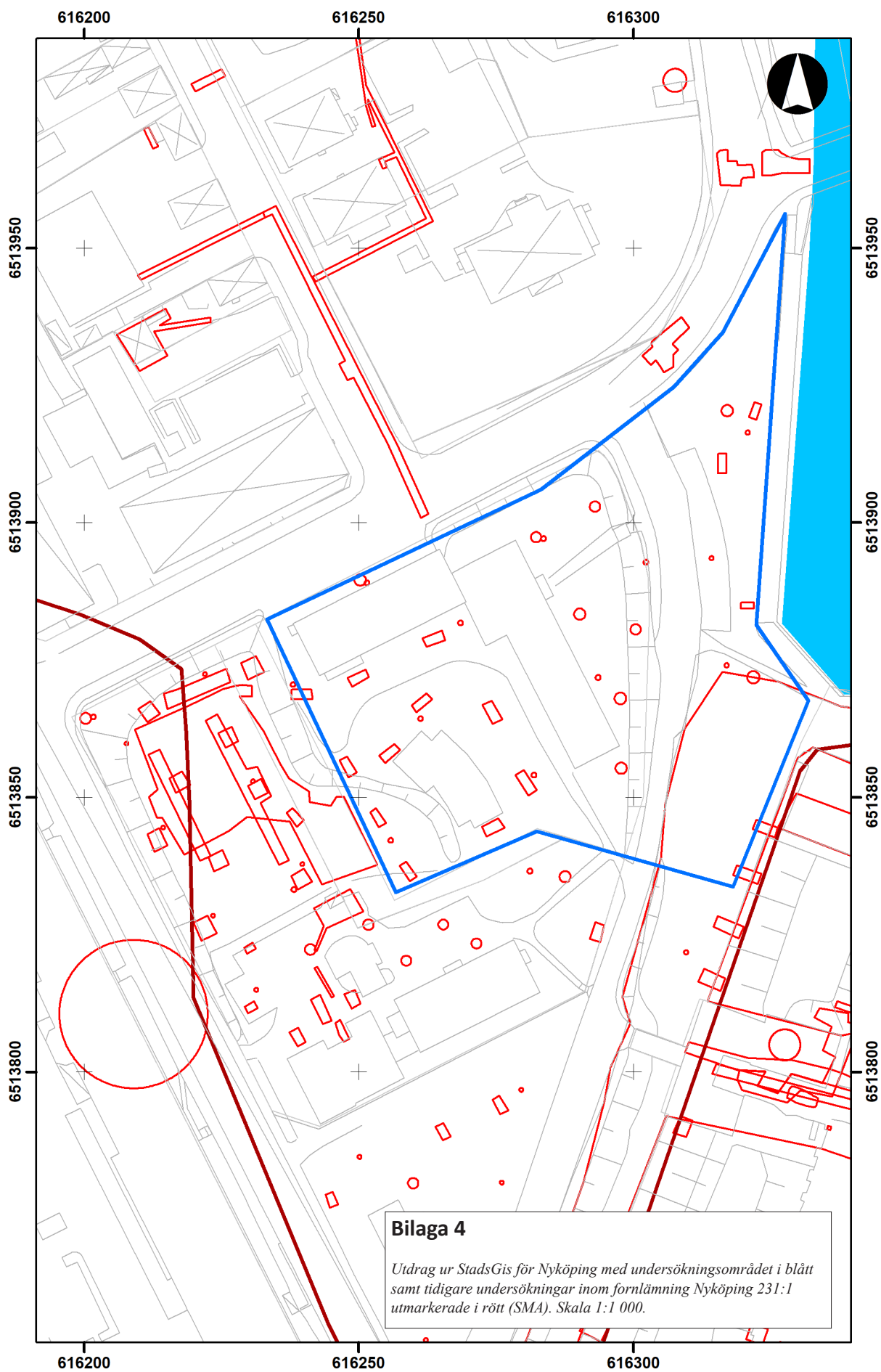
Inget analogt dokumentationsmaterial utöver rapporten föreligger. Digital dokumentation förvaras hos Sörmlands Arkeologi AB i väntan på meddelande från ATA angående rutiner för leverans av digitalt material.

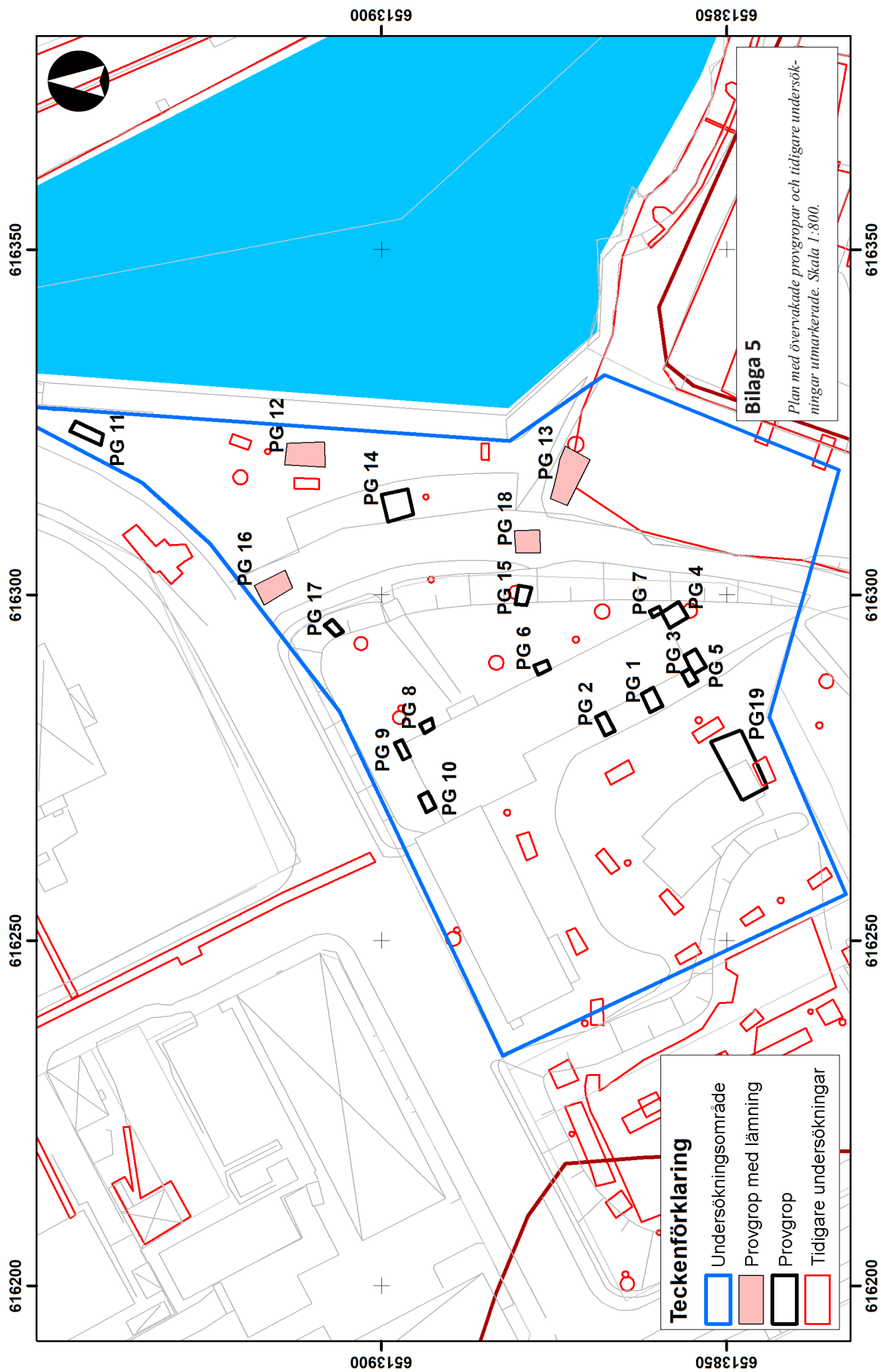
Inga fynd tillvaratogs.

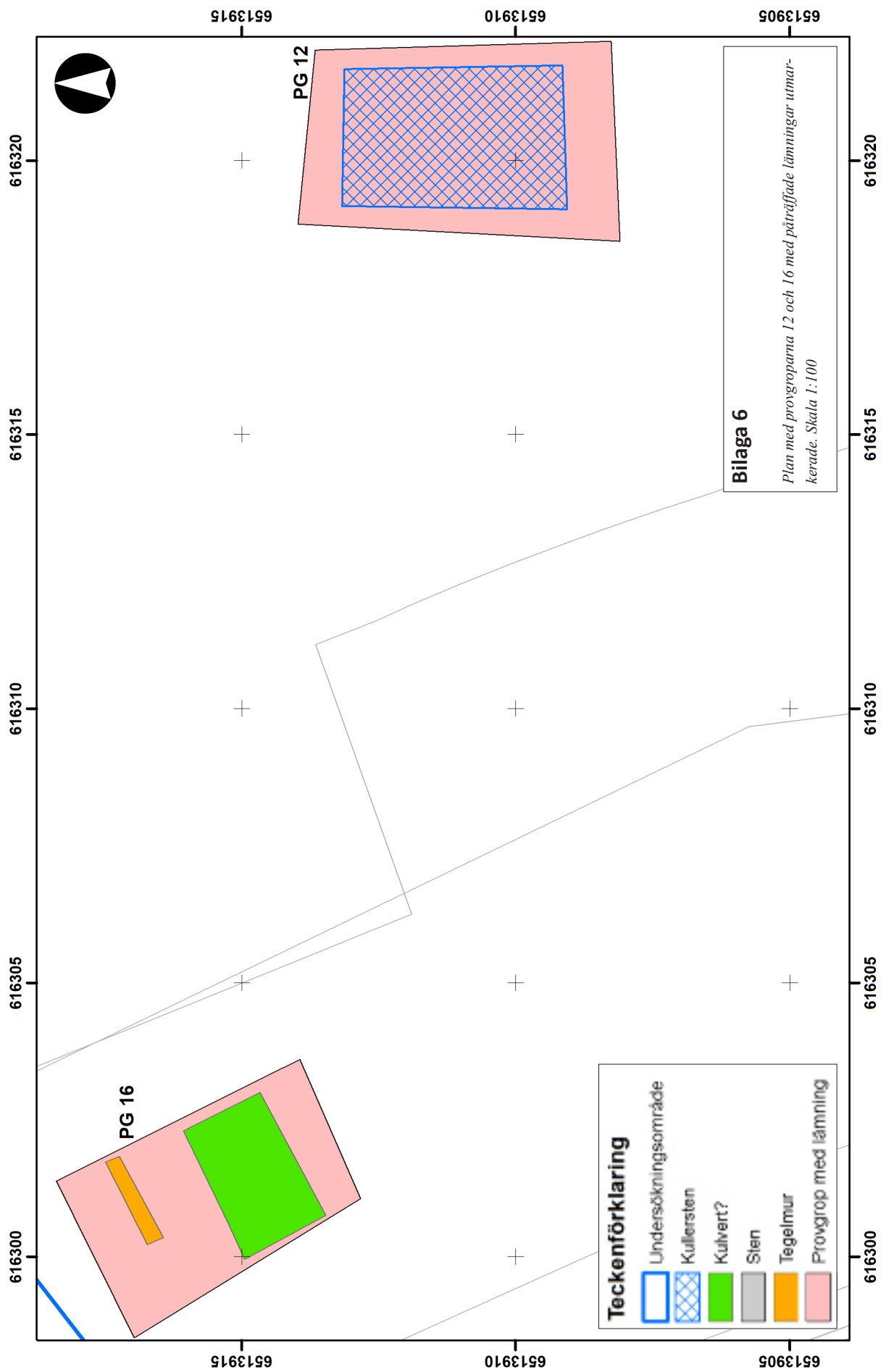

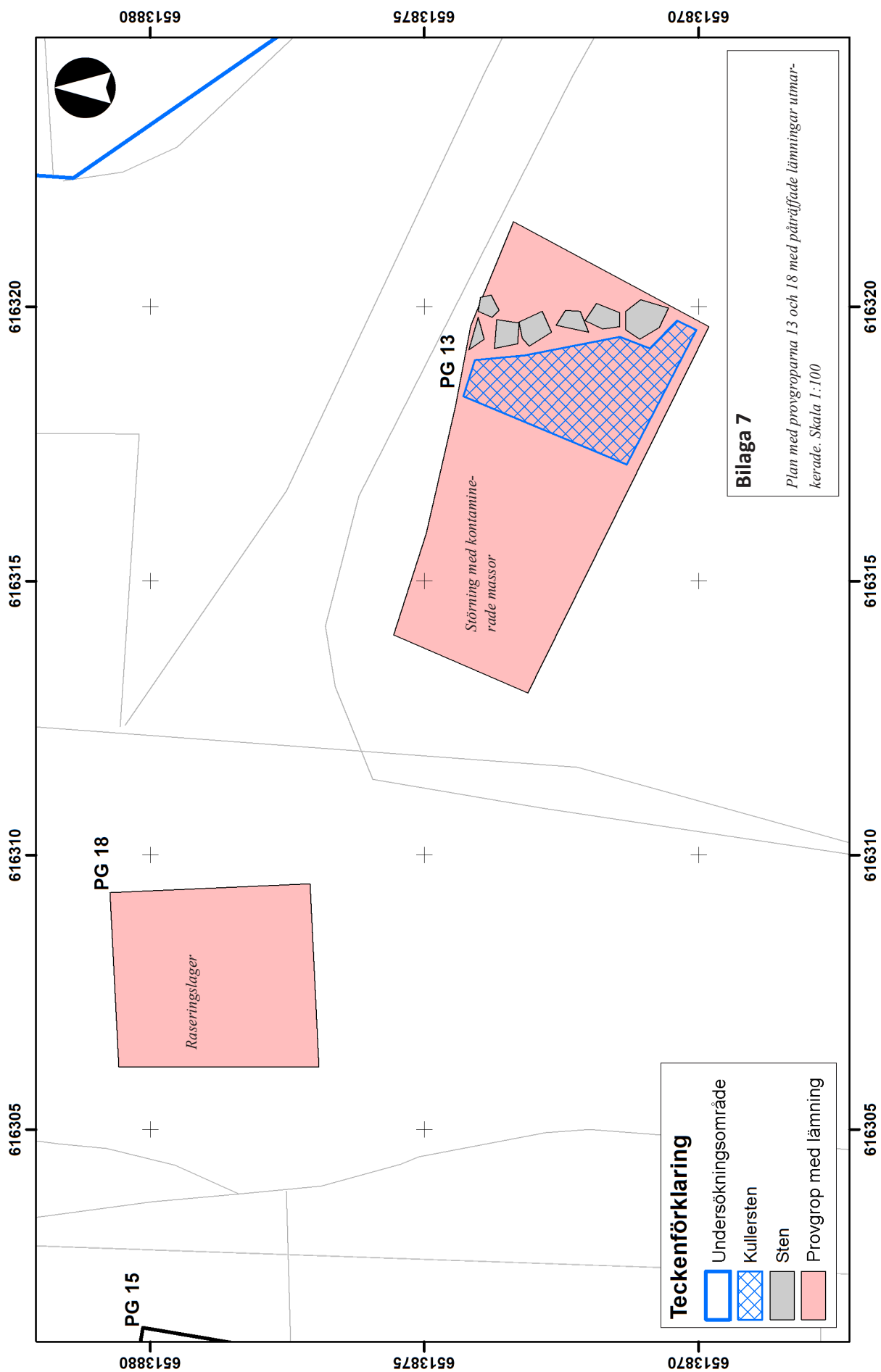

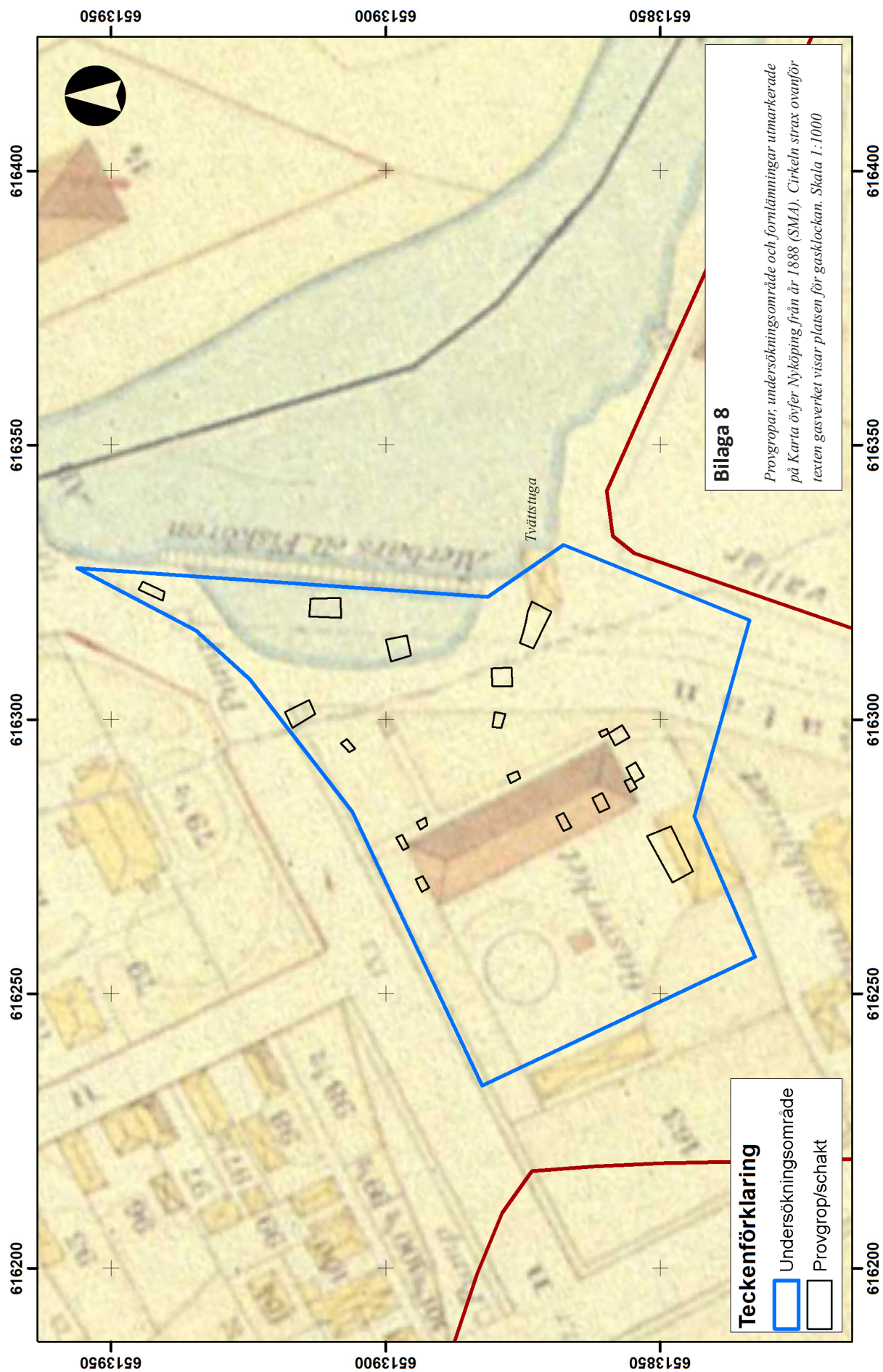

9. Schaktbeskrivning

Provgrop nr	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning
1	3x2	0,7	0,3 sand, 0,2 tjära, 0,2 lera sedan stenutfyllnad i hela schaktet. Ej botten
2	3,5x1,5	1,5	0,2 sand, 0,1 kullersten, 0,2 tjära, 0,1 siltig lera med tegelkross, därunder silt. Botten?
3	3x2	0,3-0,8	0,1 gräs, 0,2-0,7 grå silt med tegelkross. Därunder berg.
4	3x2,5	1,6	0,1 gräs, 0,2-0,7 grå silt med tegelkross. Rör och ledningar. Ej botten.
5	2x1,5	0,7	0,2 brun humös silt, 0,2 tjära, sedan berg.
6	2x1,5	0,7	0,1 gräs, 0,10 tjära, 0,2-0,6 grå silt med tegelkross. Husets grundstenar intill vägg. Kablar. Ej botten.
7	1,5x1	0,7	0,1 gräs, 0,15 brun humös silt, 0,10 tjära, 0,15 grått lager av bruk/puts, sedan grundstenar intill vägg. Ej botten.
8	2x1,5	1,2	0,1 gräs, 0,2 brun humös silt, 0,5 påförd lera tegelkross, fönsterglas, trä, 0,10 äldre markhorizont, därunder varvig lera.
9	2,5x1,1	1,2	0,1 gräs, utfyllnad av gråbrun lerig silt med tegelkross och, enstaka glas- och benbitar. Husets grundstenar intill vägg. Ej botten
10	2,5x1,5	1,1	0,1 gräs, utfyllnad av gråbrun lerig silt med tegelkross och, enstaka glas- och benbitar. Husets grundstenar intill vägg. Ej botten
11	4,5x1,5	2	0,10 gräs, 0,5 sand, sedan betongtrummor, krosstensgrus och åvatten.
12	4,5x3	3	0,10 gräs, 0,5 utfyllnadsmassor av grå silt, 0,10 brun silt, 1,4 grå silt och tegelkross, 0,10 mörkgrå sand, 0,20 kullersten, 0,3 grå sand med tegelkross träflis, pinnar med huggmärken, träplugg, laggstav och timmer, 0,3 grå lera med träflis sedan ljusgrå lera.
13	7x4	1,5	0,10 gräs, 0,5 utfyllnadsmassor av grå silt och tegelkross, 0,10-0,20 rasering med tegelkross och fönsterglas, syllstenar samt kullersten i den SÖ halvan med inslag av slagg, porslin och keramik (1700-1800-tal). I den NV halvan 0,5 tjockt lager av svart kontaminerad jord.
14	4x4	4	0,10 asfalt, 3,5 grå silt, 0,5 sprängsten och block.
15	2,5x1,5	1,5	0,10 gräs, 0,3 grå silt med enstaka tegelkross, sedan grå silt.
16	5x3	5	0,10 asfalt, 0,5 bärlager av sand och grus, 0,10 asfalt, 0,3 bärlager, 0,10 asfalt, 0,2 bärlager, 0,10 kullersten, 0,2 brun sand med tegelkross, 0,2 grå lera, i södra delen av schaktet en kraftig stenkonstruktion av 0,5-0,7 m st stenar samt en trästock (avlopp), i N delen en murrest av natursten, tegel och kalkbruk, 0,2 brun sand sedan grå silt.
17	2x1,5	1,3	0,10 gräs, 0,3 grå silt med enstaka tegelkross, sedan grå silt.
18	3,5x3	1,8	0,10 asfalt, 0,4 ärlager, 0,3 brun silt med tegelkross, 0,10 sandig silt, 0,2 tegelkross (rasering), 0,05-0,10 svart silt med kol, 0,5 kol och tegelkross (rasering), sedan grå silt.
19	9x4,5	1,5	0,10 gräs, 0,5-0,9 grå silt med inslag av porslin och enstaka djurben, 0,3 betonggolv (kolhus 1880), 0,3 silt med rikligt med tegelkross, därunder berg och ljusgrå silt.

Bilaga 10. Fotodokumentation

Figur 1. Översikt. Till vänster kan man ana Fiskbron och Nyköpingsån, i mitten en asfalterad parkering och till höger skymtar Konsthallen. I bakgrunden finns Nyköpingshus. Bilden är tagen från norr. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 2. Provgrop 12. På cirka 2 meters djup framkom en kullerstenbelagd yta från 1800-talets slut. Bilden är tagen från öster. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 3. Provgrop 12. Sektion mot söder. I botten under stenlagret (figur 2) fanns ett lager med träflis och stockar. Bilden är tagen från norr. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 4. Provgrop 13. I den södra halvan påträffades enstensyll i bildens övre vänstra del. Intill fanns en kullerstenläggning som var samtida med byggnaden. Bilden är tagen från nordväst. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 5. Provgrop 16. I schaktets norra vägg framkom en murrest av sten, tegel och kalkbruk. Bilden är tagen från söder. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 6. Provgrop 18. I schaktet fanns upp till 1,5 meter tjocka lager från en eller flera raseringar i form av tegelkross och kol med oklar ålder. Bilden är tagen från väster. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 7. Vy från Kungstornet. Närmast ligger Fiskbron, som tidigare även kallades Återbärsbron på grund av att vattenspegeln till vänster om bron. Genom ett baksug flöt allt från avfall till drunknade människor med strömmen in i Återbörden. I bildens mitt finns ett pumphus där allmänheten hämtade vatten. I bildens bakgrund kan man se nuvarande Godtemplaregården som ursprungligen byggdes av dr Sacklén år 1789. Bilden är tagen år 1877. Sörmlands museum, bild SLM R148-96-1

Figur 8. Nyköpingshus. I bildens högra kant kan man se Fiskbron och tvätthuset. Bilden är troligen tagen mellan åren 1888 och 1894. Sörmlands museum, SLM A17-237.

Figur 9. Försäljning av fisk vid Fiskbron, vid Nyköpingshus. I bakgrunden kan man se Nyköpings gasverk som fanns här mellan åren 1861 och 1910. Bilden är tagen år 1894. Sörmlands museum, SLM M033976.

